

DISSERTATIO INAUGURALIS POLITICO-MEDICA,
DE
**TUENDA REIPUBLICAE
SALUTE**
PER
MEDICORUM BONA CONSILIA,

Quam
AUSPICE DEO PROPITIO;
Et Consensu atque Auctoritate Gratiſſæ Facultatis Medicæ,
IN ALMA REGIA FRIDERICIANA,
P R Æ S I D E

DN. D. MICHAELE ALBERTI,
SACR. MAJ. REG. BORUSS. AULICO ET CONSIST. MAGDEB.
CONSILIARIO, MED. ET PHILOS. NATUR. PROFES-
SORE PUBLICO ORDINARIO, etc.
FACULT. MEDICÆ SENIORE
DECANO SUO SPECTATISSIMO,

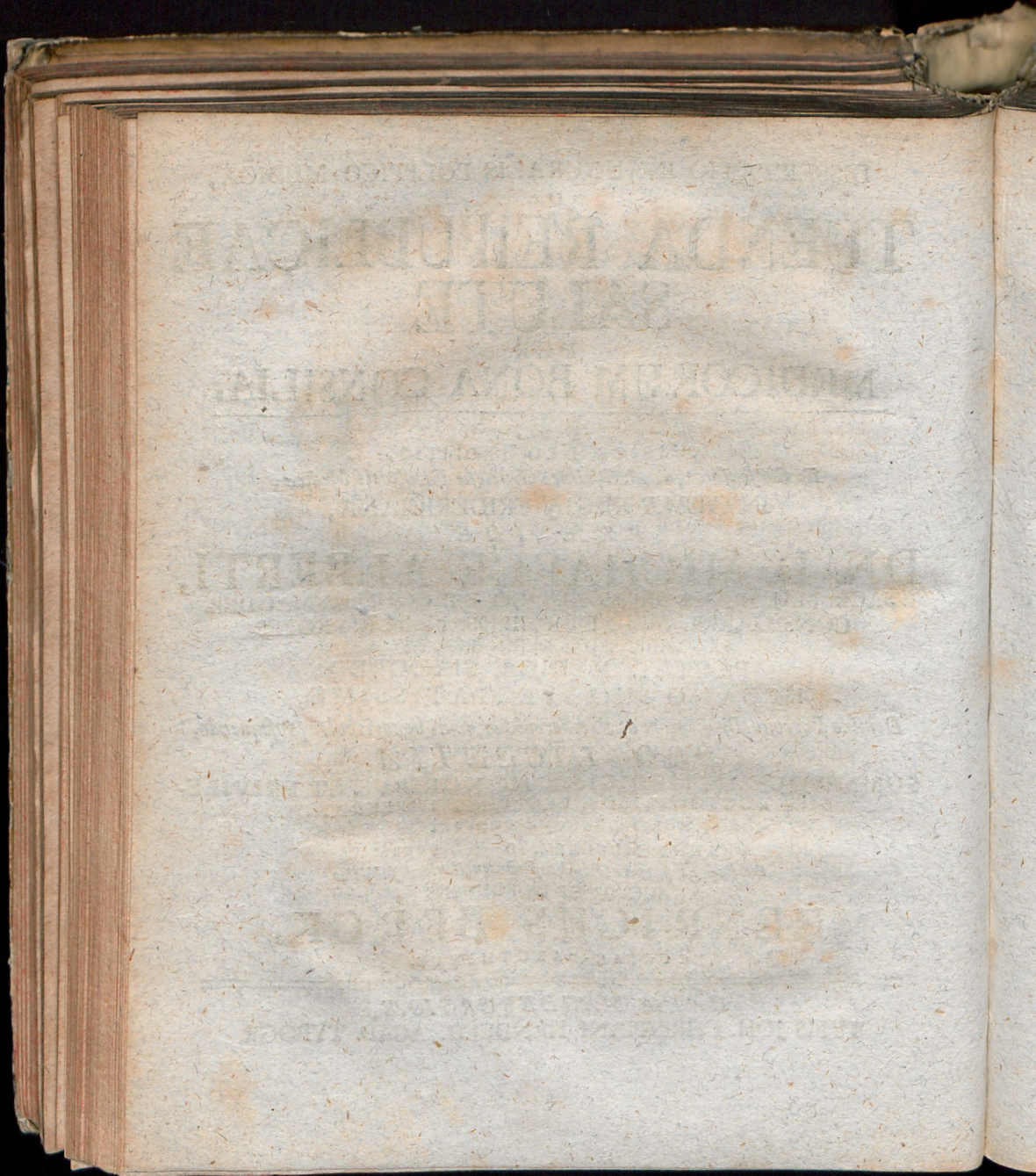
Domino Patrono, Præceptore ac Promotore suo, omni honoris cultu prosequendo,

PRO LICENTIA
SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILE-
GIIS DOCTORALIBUS LEGITIME IMPETRANDIS,

HORIS LOCOQUE CONSVETIS
ANNO MDCCXLV. D. FEBR.
Publicæ ac placidæ Eruditorum ventilationi subjicere
AUCTOR ET RESPONDENS

HENRICUS BERCK,
CURIAE-BARUTHINUS.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
TYPIS JOH. CHRISTIANI HENDELII, ACAD. TYPOGR.

PROOEMIUM.

Bonum omnium commune *salutem* esse *Reipublicae*, eaque, quae ad *bene esse* ciuium faciunt, a quouis eorum perfici debere, Scriptorum quisque Ius Naturae atque gentium illustrans libere fatebitur. Qua re primam ipsa ratio cum Naturae, tum Politices legem constituit praecipiendo, ea esse facienda, quae salutem & tranquillitatem Rei promouent publicae, omittendo omnia, quae vtrique contrariantur. Quae congrua sane salutis publicae regula vt sancte expleatur, quemuis ciuitati addictum per vniuersum vitae suae decursum acriter obstringit, quoniam Sapientissimus ipse rerum naturalium Auctor, & summus Imperans dictum illud in vniuersa rerum natura aperte promulgaauerit. Profluunt ex ista saluberrima & diuina lege illa membrorum societatis egregia officia auertendi

A 2

ca,

ea, quae contra Bonum Rei publicae noxios proferrunt effectus, illa potius communi studio adhibendi, quae finem illum optimum communem proxime attingunt. Pertinent ad citium salutem *vita* potissimum ac *sanitas*, quibus laesis nulla accepta datur bonorum reliquorum huius seculi perceptio: vnde in primis factum esse credo, quod Imperantes leges interdum publicauerint, quae vt ciuium vita omni opera curetur & sanitas, morbi contra & infirmitates profligentur caueanturque docent. Vid. *Edictum Medicinale Electorale Brandenburgic. d. 12. Nou. 1685. cum constitut. Med. in Dispensator. Brandenb. it. die Hochfürstl. Brandenb. Bayreuthische Medicinal Ordnung.*

Quem ad modum autem alter sanam alterius vitae constitutionem effectu vario, iracundia, laesione ab extra inflicta cet. in peius mutare facile potest: sic in cuiusuis positum est potestate, animi tranquillitate, atque in & externarum laesionum prudenti omissione & praecoccupatione suam aliorumque tueri valetudinem. Quum itaque omnes ad hoc profecto maxime proficuum officium saluos ac sanos se in vicem seruandi per naturam & societatis leges satis impellantur: praestare idem iis maxime conuenit, qui e sociorum numero a medendo Medici iure meritoque vocantur. His prae reliquis regulae societatis communis studium imponunt quaecumque attendendi, quae sanitatem ciuium male euertunt, eis obicem simul ponendo quaecumque opera, quo quantum fieri potest, salus publi-

ca a quolibet animi hilaritate & acquiescentia percipi queat. Nam quicquid in hac praeclari Arte rei Medicae didicerint cultores, rei collegerunt publicae, cuius salus studiorum quorumuis finis vltimus, omniumque lex esto suprema. Neesse igitur est, vt Medici studio peculiari salubritatem ciuium respicientes operam adhibeant omnem ad cuncta ea obstacula fortiter remouenda, quibus vita sociorum minuitur & sanitas, Lernaque multorum malorum exoritur in Republica. Quae sanitatis impedimenta fontica praecipue ponenda ego quidem existimo in consiliis istis auxiliisue prauis alias dictis domesticis, quibus ciuium alter alterius integritati bellum, vt constat, infert quotidie, miseriam, mortem. *Vid. B. FRID. HOFFMANNI Dissert. de noxis ex remediis domest. incongrue adplicatis. Hal. 1729.* De quibus quum satis mihi cognitum sit, fusius iam egisse quosdam Auctores, v. g. PRIMEROS. *de vulgi erroribus in medicina*, B. HOFFM. *diff. curat.* atque Dn. D. PRAESID. *Dispp. de remed. morborum supersticiosi*, *Hal. 1737. de cura per domestica ibid. 1727. & de Tortura domestica 1735.* &c. eaque per rationes & experientias, quoad noxas creant, repudiasse: de hac quidem disquisitione nil amplius addam, id potius, quamquam arduum argumentum aggressurus, qua ratione salubritati ciuium contraria quaeuis eruenda sint, quoue consilio & auxilio a Medicis quibusuis sinceritatis nota conspicuis vel auertenda veniant, vel saltim emendanda. Thema ergo Disfertationis huius Inauguralis Specimen edet dicti ar-

gumenti, DE TVENDA REIPVBLICAE SALVTE tractans PER MEDICORVM BONA CONSILIA.

Pro viribus adhuc exiguis, nemini personarum infestans, veritati ac bono publico solum studens, rem, quantum possum, rebus convenienter tractare, sedulo allaborabo, sperans fore, vt quibus salus omnium & quoad vitam & sanitatem, ciuium tuendam curae est cordique hunc laborem meum aequo animo & iudicio suscipiant, cogitantes, quoniam specimen saltim ardui argumenti indicati, resque sit non vnus virium, ea potius maiori doctrina ac studio supplere, & vltiori elaboratione coagmentare, quae hic ob virium tyronis Medici teneritudinem & dissertationis terminos breuiter admodum possunt pertractari.

§. I.

erferunt mihi salutem omnium communem consiliis medicis tuendam explicato satis in *Prooemio* salutis publicae termino explananda adhuc superest consiliorum Medicorum notio, qua intelligo regulas media continentis & eorum adplicandi modum, quibus vita sanitasque hominum facile ac congrue tueri queant. Quam consilii medici definitionem ad rem referens publicam regulas Medicorum peculiariter ad ciues adplicandas puto; media enim suppeditare ac methodum debent, quibus ciuium vita pariter ac sanitas optime conseruari integra possit, laesa restitui. Nexum inter Medicorum talis tenoris consilia ac rei.

reipublicae salutem dictis in Prooemio satis me exposuisse credo.

§. II.

Quare ad ipsam statim rei tractationem me accingens, ut ordine procedam *duo* potissimum *Momenta* evolvam I. *Damna* scrutans, quae ex laesione sanitatis vitaeque civium quacumque inducuntur Reipublicae; II. *Consilia* subnectendo *medica*, quibus illa caueri partim, partim praesentia remoueri possint. Istud quidem momentum planum fiet, cum potiores indicem eiusmodi *noxas*, *fontes* dein earum in primis demonstrando, e quibus tanta malorum copia profluit in Rem, quam vocamus publicam; hoc intelligetur distincte demum, si Medicorum consilia salubria quam maxime ad obruendos tot stragum fontes dirigantur.

§. III.

MOMENTVM I.

*De Damnis ex civium insalubritate qua-
uis causa oborta in rempublicam
transgredientibus.*

Damna, quae adficiunt ciues & respectu eorum integritatis vitae atque sanitatis, facile per multas etiam noxas ob vinculum sociale salutis omnium communi procreant; nam quotquot peculiaria societatis membra morbis corrumpuntur quavis causa prouocatis, omnia ac singula id vtilitatis atque bonorum Rei detrahunt communi, quod viribus uegeris, studio debito, & indefesso labore ad commune Bonum conferre alias
pou-

potuissent. Quare fit, ut quo plura quoddam civitatis subiectum officia utilissima praestare valet, eo maior sit censenda commodi publici hac etiam ex parte damnorum species; nec mirandum, quando Imperantium sapientiores, vel adiutores eorum in regimine; quando officii publicis, vel opibus ditati; quando experientia, doctrina, prudentia & arte Publico quam utiles; vel quando peritus rei oeconomicae suorum aliorumque salutem omni actione sua respiciens pater materue familias debili partium corporis constitutione, graviore morbo cet. reipublicae maximam partem, vel plane idonei redduntur: tantam malorum seriem in familias, & ex iis in ipsam denique deuolui societatem publicam. Quam perniciem vberius introspeciemus, si distincte, at breui calculo computemus noxas, quae per laesam civium ex quavis causa sanitatem transcendunt in Rempublicam.

§. IV.

Neminem laedas, notissima est Iuris naturalis, & simplicis, & politici, regula, quam ramen, cum aegrotantes plurimos consideres, quotidie praeteruideri reperies, quippe more ferme verusto vel aegrorum ipsorum status valerudinis per incongruas quascumque medicaciones imperitorum, vel sic neglectis optimis Medicis, horum maxime laedatur fama, nomen, atque auctoritas. Utrosque laesos ad civitatem pertinere quisque facile concedet, ut negandum minime sit, rempublicam ob membrorum nexum intimum mox sentire, quae individua sociorum subiecta male adficiunt, corrumpunt,

punt, eorumque vitae, vel fanitatis, vel famae prouocant atque efficiunt dolendam omnino iacturam.

§. V.

Quod attinet 1) noxas ex parte *aegrotantium* in Ciuitatem transeuntes, ad eas procreandas contribuunt omnes morbi grauiores, profundi, inueterati, non curandi, nec non varia vitia externum corpus male afficientia, vel deformantia quaedam, vt v.g. phthisi, malignis morbis, lepra, morbis venereis, melancholia, mania laborans, itemque anorchos, mutilus, vlceribus vetustis scatens, contractus cet. in sociali vita facile ad negotia peragenda per maximam vitae partem, vel per aetatem omnem inepti reddantur, commoda sic ex iis capessenda in republica minuuntur, nec raro plane pereant. Quare cum stupendum chronice aegrotantium numerum vitiisque externi corporis obsessos mente paulo attentiori computes; atque singulorum bona: quae ad commune Bonum studio ac indefesso labore conferunt, morbos fonticos destruere perpendas: largieris profecto, magnam damnorum molem exinde in rem excrescere publicam, quae non minus ac aegrorum acervus stuporem menti iniiciat. Augent tot malorum copiam omnes isti homines *maleuoli*, qui vitae suae iniqua ratione, vel prauis imperitiae consiliis auxiliisue ciues mente atque corpore infirmos, acute affectos, viraeque periculo obnoxios, & ad negotia perpetranda sua, vtilitatesque ad rem communem conferendas inidoneos formant. Ad quorum censum potissimum accedunt *iracundiae* habitu exercitati quemlibet statim verbis verberibusque aggredientes, qui alios, in primis teneriores,

B

in

in terrorem, iram, morbos biliosos, artuum tremores, morbos spasticos, nec non convulsivos motus interdum misere coniiciunt. vid. DN. PROMOTORIS *Dissert. de irae energia ad morbos producendos, Hal. 1720.* Horum noxiorum copia haut parua occurrit in communi vita, vt quotidie exempla fere tristissima extant eorum, qui ira commoti vel aegri euadunt, vel praematura sic accersita morte ex societate in magnam eius perniciem discedunt. His adiungendos credo *Lasciuos* nefanda impuritate semetipsos & alios quam plurimos corrumpentes, quorum abominanda vitae indole per plures vel viribus debilitantur, vel morbo opprimuntur impuro, vel ad sobolem rite procreandam impotentes efformantur in damnum reipublicae perniciosissimum, quam ciue legitime adaugere & reuelata, & per naturam manifestata requirit summi Numinis voluntas. Vid. HOFFMANN. *Diss. de morbis ex nimia & intempestiua venere oriundis, Hal. 1725.* Nec eos ad hanc metuendam in Republica hominum classẽ referre erubescit veritas, quorum vel imperitia, vel mens malitiosa nil nisi ciuium aegritudines augere intendit, vel opes eorum solum appetendo vbi que in morbis illorum operam suam, rarissime proficua, consilia mutila, auxilia falsa, vt plurimum valde noxia suasionẽ fallaci obtrudit, vt veritati haut contraria affirmes, si plures ciuium imperitia quotannis, ignorantia, malitia ac superstitione, fonticorum remediorum vsu peruerso, atque consilio minus congruo Doctorum Bullatorum, medicastrorum, agyrtarum, verularum aliorumque rei medicae nesciorum hominum laedi, vel etiam morte supprimi contendas, quam vi hostium, gladio,

gladio, tormento militari. Conf. HOFFMANN. *diff. citat. de noxis ex remed. dom.* SCHULZII *Disp. de curat. laudabili & vituperabili Hal. 1739. §. II.* STAHLII *diff. de causis praecipuis effectuum tragicorum in medicina, Hal. 1712. §. 5.* Morbos praeter ea accumulunt *Intemperantia* eiusque species non minus vituperanda *Ebrietas*, quarum effectus interdum periculi plenos abunde inter homines experiri licet. Quae quaeſo civium strages tali dolenda reipublicae constitutione ortum capere moleſtum, aerumnosum atque non raro funestum poſſunt! *Mente enim ac corpore sani proiiciuntur sic in magnum virium defectum, morbos pravae indolis, ne dicam mortem praematuram; aegrotantes motibus per incongrua, vel mentis excitationes siue auctos, siue perversos, siue denique debilitatos grauiori corripuntur impetu, ac magis dubio morbi decursu; permulti curatu faciles spe boni euentus penitus destituuntur; multi misera multantur morte. Membris itaque tam in Republica varie corruptis, quid sentis communi Bono derogari? Inducuntur fraudes; sanitas perit; periclitatur vita civium; mors vel per agnatos aegrotantis ipsos, vel per alios homines ignaros, vel lucri cupidos in olla adfertur & scarula; officia ac negotia communi saluti sane proficua quam plurima in tantum vel in totum cessant; perduntur res; aurum fugit; miseria familias inuadit reumque necessariorum penuria; status sic deterioratur ciuilibus; aerarium amittit, non augetur: vt vno certe sociali membro morbis & quacunque etiam laesione grauiori externa suppresso, plures mox variis simul affligantur noxis, priuentur saltim bonis quibusdam,*

B 2

quo.

quorum defectum ipsa demum acriter perſentit Res-
publica.

§. VI.

Addenda 2) ad huc pauca de damnis, quae ſocie-
tatem adſciant facile communem ea quidem ex parte,
cum *Medici* arte ſua optime inſtructi, & exerciti aucto-
ritati ſuae & ſamae permultos ſaepius ignaros detracturo-
ſ conſpiciant. Raro enim nequaquam fit, ut emun-
ctioris naſi familiae elatiores, vel aliae inferiores magno
numero agyrtas, aniculas & alios arte Medica abutentes
Medicis vel experientiſſimis & doctrinae laude inſcyltis,
quo neſcio, iure anteponant: quo iniquo factio vix ſanae
mentis indice ſibi plerumque accelerant amatorum mor-
bos perpetuos, eorumque funera; quae maxime aduerſa,
ſiue inſirmos factos vel occiſos reſpicias aegrotantes,
ſiue Medicorum bonae indolis periclitantem ſamam,
damna inferunt Reipublicae permulta, ſocietati vtilia
membra abrumpendo, inutiles atque pernicioſos homi-
nes adſenſu ſuo commendando inque noxio ſuae igno-
rantiae vel malitiae etiam exercitio conſeruando. At
qui Medicorum artis dexteritate cognitorum prudentumque
officia ſaluberrima, & fructus in Bonum publicum inde proferendos dictu vix faciles ſobria perpen-
dit cogitatione: proſecto non poteſt non irarſci demen-
tiae eorum, qui operam vere Medicam parui aeſtiman-
tes, nomen inſcyltum Medicorum, publice concredi-
tum honorem, breui optimam eorum ſamam deridendo
deſtruere penitus laborant, vitamque ſuam ſuorumque
ignorantiae, malitiae & ſuperſtitioni tradere quam
peritis in arte malunt. Largiendum ſane eſſet, dum
modo

modo fraude ac pernicie semel affecti respicerent; vel
damna sic inflicta iis, qui laeduntur, solum adhaereant:
sed quum plures, quin totam denique societatem malis
premant §. 5. dolenda omnino est eiusmodi multorum
insania, infringenda ob populi salutem, punienda pro-
pter malitiam ex parte commixtam; de vita enim agi-
tur & fama ciuium.

§. VII.

Indicatis igitur noxis quibusdam, omnes enim
qui determinare valet? quae ex sanitate & vita ciuium
deperdita transferuntur in societatem publicam, vt *Fon-
tes* nunc tantorum ac fonticorum malorum aperi-
am aperiam aperiam aperiam aperiam aperiam aperiam
ordo postulat tractationis. Exstant equidem quam pluri-
mi, ego non nisi potiores attingam. Connatum 1) se
offert, at vt plurimum sinistre adplicatum studium quae-
uis ab iis, quos amamus, mala auertendi. Qui natu-
ra sua minime vituperandus animi adfectus potissimum
exprimitur erga consanguineos, vt quemuis facile in co-
gnatorum morbis Medicum existere videas domesticum,
quoniam vitae insalubritatem suarum inter mala *consent*
familiarum praecipua. Fulcrum, cui innititur haec
quoad adplicationem sinistram mala amatorum proffi-
gandi cupido, amor est consanguineorum erga se inui-
cem plane singularis; innoxia itaque censenda, quamdiu
inter iustos versatur fines, ea solum per vires proprias
pro dilectorum salute vitae conferendo, quae sunt in
iis posita, quae minus, prouti Ars est sanandi morbos,
in primis inueteratos, acutos, periculis expositos vitae,
prudenti animo earum rerum gnaris transmittendo. Ast
quae mediorum farrago more ferme consuetudo colligitur

ab imperitis confanguineis agnatisue ad vnicum saltim & leuioris momenti suorum morbum vi propria debellandum, quibus confuse & male adplicatis adfectus nullius fere aestimationis in summe acutos, hos in chronicos, periculo plenos, haur raro lethales misere mutant. Est ergo hocce studium connatum peruerse ad morborum curam adplicatum multarum infirmitatum ac morborum prauae indolis origo, ex quo amore suorum commoti plurimi interdum auxiliis minime conuenientibus homicidia committunt vera, sed impunita.

§. VIII.

Ad tot malorum fontes credo esse adnumerandam 2) consuetudinem vel raptum fere omnium communem aliis inferuendi consiliis remediisque ex aliorum morbis vel Medicorum libris desumptis ad casus similes ea commendando, vires licet medicamentorum, siue sint domestica, siue pharmaceutica, multo minus eorum iustam adplicandi methodum & subiectorum prudens discrimen minime capiant. Qua de scaturigine noxarum in re publica innumerarum quotidiana abunde testatur experientia. Statum sane inter socios vix vnum deprehendes, cuius subiecta plurima remedia suadere aliis nesciant;

*Fingunt, enim se Medicos quiuis Idiora, Sacerdos,
Iudaeus, Pastor, Histrio, Rasor, Anus,
Miles, Mercator, Cerdo, Nurvix & Arator,
Rastricolae, Molitor, Pistor, Agaso, Faber,
Ambubaiarum collegia, Lamia, Sarror,
Sutor, Decoctor, Pharmacopola, Magus, cer.*

vt veritati respondeas, si ab hisce copiis per aetatem omnem bellum geri ciuile funestissimum Reique publicae maxime aduersum iudices. Quod ad me attinet, saepius obstupui, quum per trium annorum decursum Collegio interfuerim Clinico Praeceptoris numquam satis colendi praestantissimi IUNCKERI, quod nulla ferme praeterierit horula, qua non exstiteret vnicum saltim, saepe plura, morbi corrupti, vel etiam lethalitatis per incongrua ipsorum parentum vel aliorum imperitorum inductae exemplum lacrymis peritorum omnino excipiendum. Id vero animi stuporem maiorem fecit, quod quamquam rotunde, modeste tamen exprobraretur hominum ista ignorantia, ne dicam insania, nemo facile in meliorem recedat ac iustam viam; funera potius in dies augentur dicto illo satis confirmato: tyrannum esse consuetudinem numquam impeditam, eumque crudelissimum, quo diutius toleratur. Quilibet autem re medica, vitae ac morborum solida notitia, atque methodo medendi & mediorum cognitione vera destitutus auxilia ferre medica minime valet, vid. §. 13. praestare enim gestit, quod in viribus suis positum non est. Qua re nil nisi morborum corruptio, vitae periculum & inde ortum trahentia mala plurima §. 3. 4. 5. sunt exspectanda, si quisque ignarus alteri Medicus subuenire, dum aegrotant, student, vt vere raptum hunc aliis succurrendi remediis fontem dixerim multorum malorum in Republica.

§. IX.

Accedit 3) aeris ad comparanda medicamina necessarij dolenda apud multos penuria, atque gratuita remedium

diorum distributio deficiens, malum fonticum, cui sola medetur misericordia. Nam egenus quisque sic, vnde auxilia firma petat morbis oppressus nesciens vel omni deficere remedio cogitur, quod interdum mortem certissimam infert; vel noxia quaeuis domestica, raro enim congrua seligere valent, quaerit auxilia sanitatis reparationem sperans. His magno vitae detrimento dubie adhibitis gemebundi demum fata dolent sua miserrima. Noxae inde exorae sunt eadem, quae §phis prioribus recensuimus, si, prouti debes, hos miseros ex ciuitate numquam excludas.

§. X.

Fons grauioris miseriae inter ciues, ex quo deteriora multa profluunt, est Practicorum quorundam ineitia, vita commoda, morosa aegrotorum tractatio, intempestiua quaedam timiditas apud maiores gentis, lucri studium auriq; fames. Conf. PRIMEROS. *de vulgi erroribus in Medicina L. I. c. 2.* STAHLII *Diss. de causis praecip. effect. vrag. in Med. §. VI. sqq.* HOFFMANN. *Diss. de Medicis morborum causa.* *Theoriae* enim sanae Medicae defectus causas morborum veras cognoscere prohibet, confundit omnia, proficua ab ineptis discernere nescit, atque adeo quaecumque imperitorum auxilia adpropriata habere, vel alia incongrua praescribere cogitur, vt tantum sic peccent Medici imperiti, quantum plebs eosdem ignorantia praecedens. §. 8. Proueniunt autem ex hac Medicorum quorundam ignorantia casus permulri in peius mutati, non raro funesti; nesciunt enim causas tollere morborum, quoniam easdem rite animadvertere non valent. Salus etiam multorum grauiori
mor-

morbo laborantium perit, quando *vitae indulgens com-*
modae Medicus pigre tractat curationes aegrorum, li-
 cet probe curare eos apprime sciat. Nam sic otiosus
 symptomata scitu maxime necessaria plerumque negli-
 git, *evacuationem* in propinandis medicamentis nullam ser-
 uat, generaliora magis praescribendo, vt saltem aliquid
 fecisse putetur. Quo imprudenti facto morborum or-
 do & natura variatur pessime, causa rarissime remoue-
 rur, morbi euadunt chronici, quos tandem febris illa
 excipit ab habitu Hectica cognominata. Quantam *mens*
 Medicorum *morosa* aegris, praecipue sensibilibioribus,
 infligat perniciem, is adprehender, qui, quid animi
 valeant pathemata in morbis varie deteriorandis non igno-
 rat; motus enim maxime turbantur eorum impetu, qui
 tamen per naturam ad causam morbi destruendam faci-
 unt, vt anxii aegrotantes facti vel maiori dolorum gra-
 du excrucientur; vel spe boni euentus frustrati decur-
 rant in debilitates motuum; vel virium plenariam amis-
 sionem experiantur. Quaeuis horum vitam destruunt
 & sanitatem aegroti. Quam detestanda denique sit ra-
 tio eorum, qui quidquid ad aegrorum salutem scribunt,
 dicunt, faciunt, *lucris causa* agunt, opes sic aliorum
 praeter necessitatem male diripientes, cum pauca suffi-
 ciant ad morbum debellandum, nec honesti viri sit facta
 auri fame cuncta molestare: tam culpanda, licet ridicu-
 la videretur mihi illa quorundam Medicorum *pufflonimi-*
tas, qua stirpis altioris hominibus timidi ob eorum au-
 thoritatem omnia probant, quamquam incongrua sint,
 quae isti ad suos suorumque morbos curandos vsurpanti
 iubent. Hac ergo ratione Medicorum aliquorum *igno-*

C

rancia

vanitas periculosa valida existit inuentrix multorum ineptorum in Medicina, quae tamen plurimum nocent; *pigriria* homines aegros saluandos seruare turpe omittit; *morositas* optimorum remediorum effectus salutare sufflammat; *emiditas inopportuna* quaeuis facile inidonea admitti probat, saltim non impedit; *auri cupidus* res ciuium malitiose perdit, medicis ac arti eorum maximam parit ignominiam; vt fontem profecto commixtum videas, ex quo, cum sedulo scrutes, profluvia malorum primo familias, quae primo familias, vel indiuidua corrumpunt, donec demum in plurium, & totius reipublicae noxas plurimas desinant. Plura, Loca demonstrant in ipsa Sphi fronte adnotata.

§. XI.

Ad dictas nozarum origines §) abusum refero priuilegiarum Operatoribus, Oruietanariis, Vermium tyrannis aliisque huius census similibus hominibus communem. Abutuntur vero cum expressis sic dictis priuilegiis, tum etiam tacitis, vt teste perpetuo experientia damna eos ciuibus impingere magis videas, quam parare aegris, vel externo corpore laesis medelam. Equidem, illos, antequam sua remedia distribuendi libertatem nanciscantur, Collegii Medicorum examinibus tradi satis scio; at dubium certe vexat animum, an fallendi & auri cupido eius frugi hominum tentamine isto remoueri simul queat; vt ergo anceps saltim sit horum expressse concessa inter ciues curatio, atque ob maius damnum meruendum, quam emolumentum sperandum potius perhibenda. Quantum perniciosi ciuitati conciliet, cum eius indolis medentes, non impediendo eorum dubia,

bia, vt plurimum mali exitus auxilia, in republica tole-
remus; attentio intimior casuum tragicorum ex illorum
curatione coortorum optime perspicuum reddere, vt
ego quidem sentio, poterit. Remedia eiusmodi arti-
ficiorum vel drastica reperies, vel superficialia; sus-
pecta saltem eam ob causam videntur, quoniam ea iuran-
do, testimoniis quam plurimis plebi ea commonstrando,
picturis, histrionibus aliisque plebem commouentibus
commendari solent; quod fallaciam potius, quam sin-
ceram artificis mentem olet. Quid vero inde salutis,
ac spei boni euentus exspectare licet? Metuo illam fon-
ticam morborum in & externi corporis metamorphosin,
quae acutos transfert in diurnos, hos in lethales euen-
tus; quae inflammationes confert in vlcera chronica, fi-
stulosa, malae curationis cer. aliis tormina concitat, a-
liis contracturam, aliis rabem imponit. Quae pericu-
la mentem impulerunt, vt hunc priuilegiorum vel ex-
pressorum, vel tacitorum abusum fontem dixerim lon-
ge plurimum malorum, quae ciuitatem vexant maxime.
conf. §. 5.

§. XII.

Fontes indicandos demum accumulatur Chirurgorum
magni numeri cum in arte sua imperitia, tum infelix il-
le in Medicorum forum solitus transgressus. Hi enim
eadem incongruo artis exercitio mala aegris infligunt,
quae §pho priori circa finem notare debuimus: inter-
nas aggredientes ciuium afflictiones eo maiora damna
creant, quo certius iis destituuntur requisitis, quae fa-
ciunt Medicum, & quorum summa est, vt statum ho-
minis, aegri prouti sani, remedia congrua, rectam me-

rhodum, prudentiam medicam, reliqua apprime no-
 feat, habituque instructus sit omnia ad aegrorum salu-
 rem rite adplicandi. His omnino Chirugi carent, vt
 plerosque formulas solum Medicorum imitari, species
 colligere mundificantes, ein Hauffen so genante Blut-
 Reinigungen, aliaque Medicorum artificia assimilare cun-
 cta sinistre admodum ad statum morbi adplicando repe-
 rias. Conf. IVNCKERI *Diff. de Chirurgia Chirurgia ne-
 cessaria*. Tantum certae sic noxae ac miseriae Rei adfe-
 runt communi Chirugi, quantum plebs inscia suis do-
 mesticis confuse & male propinatis. Num ergo impe-
 ritus artis manualis cultor, Medicumque agens bono
 profit publico, an varie eidem obsit, alii quicumque me
 maiori iudicandi vi instructi dispiciant. Habes itaque
 & ex Chirurgorum parte fontem multorum malorum,
 quae rem adfigunt misere publicam.

§. XIII.

MOMENTVM II.

*De Consiliis Medicis ad noxas ex laesa ci-
 uium salubritate in Rempublicam trans-
 missas rite profligandas dirigendis.*

Cognitis iam tam noxis ex ciuium infirmitatibus in
 Re communi capessendis, quam earum quibus-
 dam fontibus praecipuis, Consilia subiungam Me-
 dica, quibus origines tantorum malorum obrui atque
 ipsae noxae cum caueri, tum auerti penitus, dum quae
 adsint, queant. Sed antequam promissa praestem, ob-
 stacu-

staculum istud vulgare, quod plebs & gens supra ple-
 bem posita Medicorum consiliis obicere solet, remou-
 re necessarium duco. Vno enim ore omnes solito vo-
 ciferant: die Schäfer, Zahn:Ärzte und Markt: Do-
 cters, ingleichen alte und kluge Weiber verstehen oft mehr
 als die Medici; denn sie thun Curen an Leuten, welche die
 Medici nicht praestiren können. Quae etiamsi veritatis
 speciem monstrent, quoniam ad casus pronocant obvios
 isti homines: dicti tamen nullitatem statim inuenies, si
 vel ipsos iudicantes, vel etiam laudatos propius confi-
 deres. Hi morborum causas, symptomatum rationes,
 iusta & adpropriata medicamina ordinanda, methodum-
 que ea pro diuersa subiectorum, temperamenti, sexus,
 Climatum, temporum, consuetudinis, sensibilitatis, ra-
 tione rite adplicandi nescientes, quid quaeso salutaris
 effectus afferre miseris valent? quaeque ratio vincit ani-
 mos suam suorumque vitam aequae ac sanitatem iis com-
 mendando, qui easdem conseruare turbulento quidem
 ausu intendunt, per vires autem, quae deficiunt, mini-
 me callent. Illi nescii eorum, quae ad morborum cu-
 rationes felices ac solidas desiderantur, iudicia rei re-
 spondentia ferre plane nequeunt; vnde fit, vt fallacia
 causae seducti laudes canent summas vel summis impo-
 storibus. Casus sane complures si aequa lance compa-
 res eorum, qui per istam hominum faecem sanitati pri-
 stinae restituti vulgo dicuntur: minime euentum curae
 salutarem deprehendes in sapienti scilicet hominum eius
 fortis consilio & auxiliis adhibitis, sed vel in naturali
 vegeti & durioris corporis restitutione spontanea; vel
 in remediis prudentis Medici antea saluberrimis ingestis,

quibus sic caussa morbi reiecta, illi demum rei medicae ignari suam adiunxerunt neque nocendo, neque quid salutaris effectus adferendo operam; vel casu fit, vt arripiant medicamenta rei consentanea, quorum adplicatio prudens iis attribuenda non est, quoniam nec morbi indolem & causam perspiciunt, nec mediorum noscunt vires & modum rite ea propinandi ad indicationum certarum veram rationem. Est ergo veritati magis consentaneum, quod vbiuis obuia experientia confirmat non fucata, euenire *rarissime* adplicationem aptorum per istos homines remediorum; *oberiora* contra exstare exempla tristia, quibus pravis auxiliis suis reparandam aegri sanitatem in dies retardant, nec raro periculum mortis inferunt; *pauciores* existere casus, vbi eorum facta incongrua securae sint plagae nullae grauiores. Quare sanus quisque animi facultate intellectuali concedet facile, obiectionem illam momenti esse plane nullius, quod enunciationem attinet lepidissimam; at certe maximi, cum damna exinde largiter promanantia in ciuitatem respicias. Stat itaque tam rationibus, quam per casus confirmata consiliorum medicorum ad sanitatem ciuium magnam, ne dicam praecipuam salutis publicae partem, tuendam summe necessarium iusta adplicatio, vt maiori nunc mentis conuictione ea possim communicare dogmata saluberrima, quae e Medicorum penu deprompta media aperiant tot primo momento summatim collatorum malorum Rempubliam male adficientium fontes salutariter occludendi.

§. XIV.

- 1) Connatum istud studium mala, in primis morbos

bos

bos auerrendi suorum, vid. §. 7. potissimum mentis prudenti opus habet emendatione; quam quisque tunc apprehendet, cum casus suae & aliarum familiarum lugendos ex domestica cura coortos probe compareret, atque attente scrutetur, num in viribus steterit suis mala praesentia proprio ausu adhibitis mediis, praesertim aegritudines suorum grauiore auxilio domestico salutariter profligandi. Sane veritati studens libere se ineprum ad haec negotia perpetranda medica fatebitur; quare ratio ipsi & naturae leges suadent, consilia & opera ista salubria iis transferendi, qui notitia vitae & sanitatis, morborum, indicationum, mediorum methodique, & habitu cuncta in aegroti verum emolumentum conferendi apprime calent. Sic enim iusta fit instinctus illius naturalis adplicatio, & noxas ipsi vere multas repellunt atque praecauent; ut vero alii nullas creent, ne in auxilium deueniant aegrotantibus suis eiusmodi rerum salutarium aequae ac ipsi ignari, studiose caueant. Quoties igitur aegrotare quem suorum vident, regula ipsis fit commendatissima: qui medicari nescit, mederi etiam nec valet, necque debet; ut absurdum inde facile censeas, quando vel eiusmodi efflagitetur anxie medicatio inepta, vel absque ratione aliis commenderetur.

§. XV.

2) Consuetudini pravae imperitorum artis medicae quorumvis medicos agendi in debellandis aliorum morbis Reipublicae periculosissimae, vid. §. 8. Medici opponendam iuste suadent desuetudinem. Haec successiva ac voluntaria noxiae indolis illius raptus cognitione, & habitus auxilia ferendi aliis depositione circumscribitur;

tur;

tur; atque, cum raro homines prauis adfueri libere omit-
tant facta sua in habitum ducta, publica magistratus le-
ge omnibus iniungenda, & quando morem homines nul-
lum gerant, poena facto digna est confirmanda; vt quis-
que antependam terrenis bonis reliquis esse ciuium sa-
nitatem probe cognoscat, neminem igitur quoad salu-
britatem laedendum aperte discat, atque studium Impe-
ratoris probet communi bono ac omnium saluti sacra-
rum. Vt quis ad liberam noxiorum talium auxilio-
rum omissionem mentem commouere queat, sedulo has
ei imprimat serias cogitationes: eos qui rem medicam
nequaquam exercere callent, quolibet anno *permutras*
edere in Republica strages fonticas, quarum exempla
numquam, dummodo sobrie attendatur, desunt; *mul-
tos* per non medicorum auxilia morti appropinquare,
iisque supprimi; *plures* corruptos tradi manibus & con-
silio salutari Medicorum; *pauciores* illorum sanari posse;
paucissimos denique spontanea restitui internarum virum
curatione. Quae nisi horrorem excitant raptu indicato
oppressis, atque conscientiam mouent, quid praeter
vim publicam dictam iuste adplicatam largum illum ma-
lorum fontem exsiccatum reddat, nescio.

§. XVI.

3) Defectum cum aeris ad comparanda remedia &
Medicorum operam compensandam necessarii, tum gra-
tis distribuendorum medicamentorum admodum aerum-
nosum, & damnorum in Re communi multorum scatu-
riginem adpellare ex rationibus §. 9. ductis profecto li-
cet. At quis scandalum istud remouere in republica va-
let? Ego quidem, & quis non assentiet? ipsam Rem iu-
dico

dico publicam. Duo nempe sumtu publico sunt comparanda ad fontem tam fonticum pernicipi inter ciues occidendum, a) *Pharmacopola* quispiam tantum accipiat ex communi collectione, quantum ad copiam remedium aegrotis egentibus respondentem quavis vrbe comparandorum atque componendorum sufficere potest accedat b) *Medicus* a publico seruandus, qui media illa gratis exhibenda legitime aegris propinare studeat. Quoduis separatum pauperes parum iuuat; optima enim nocent, cum male applicantur; hoc autem congrue applicare Medici & docti quidem atque exercitati est officium, non plebis, agyrtae, & horum similibus. Sumtus ad haec duo Reipublicae tam necessaria, quam proficua, ne dicam splendorem eius apud ceteros & famam exaltantia coordinanda tanti non sunt, quanti aestimantur; rite enim adhibitis paucioribus, dum damna simul auerantur inter vulgum solita ex proprio adiumento vel aliorum imprudenti orienda, iisque sumtu leuioribus, pauci numero inter ciues egeni morbos patientur; ut probabile sit, successu temporis impensas fore admodum minores. Accedit, quod multa facile paranda, & vilissimo pretio colligenda maiori sane copia praeparari & distribui eo magis gratuito possint, ut cuius miserorum supellestili curia conspicuorum misericordes facilius subuenire salutariter ciues queant. Huius census credo esse Sal illud egregium mediae naturae, quod paratur ex solutionibus cinerum clauellatorum & vitrioli, atque omni morbo lymphatico, vbi aliquid resoluendum vel in primis vel secundis viis est, apprime conueniens. *Tortorus* dicitur *Vitriolarus*. Cui absorbendi scopo adiungi

D

ingi

iungi facile possunt tenerrime praeeparatae *ouorum restae*, & conchae circa fluuios abundantes. *Nirum* temperandi vi notissimum summo etiam pretio non venit, nec *Cinnabaris*. *Tartari tinctura* pari modo hic locum habet, cui ad latus varia pono *Infusa* atque *Decocta* vel ex tribus herbulis & radicibus vbique obuiis ad scopum varium facile paranda. Conuenit in primis *Veronica* illa *Teucri folio* temperata, & *bernica cum floribus* in contusionibus factis ad sanguinem congrumatum resol- uendum. Summum minuendorum causa Medicus egenis praepositus *domestica* hominibus *usualia* attente & studiose scruter, colligat, naturam eorum inquirat, vi- res exploret, atque rationalem seletum faciendo *pro- bora* ad curandos pauperum morbos adhibeat, *noxia* ex publice concessa auctoritate seure prohibeat. Sic innumera praecoccupantur damna & miseris & Rei publicae alias futura, & summum egenis confert beneficium aegrotantibus ciuitas, quoniam vitam & sanitatem omnibus reliquis liberrime antepo- nant. Exempla gratiae medicamentorum distributionis pauciora adhuc, quod dolendum, exstant: praecipuum dat Orphanotrophaeum Glauchense propter hanc urbem, ex cuius fonte pharmaceutico quotannis multa millia hominum opibus destitutorum cum ciuium, tum exterorum gratis sumunt remedia ac adplicandi modum, quem explorata prius cuiusuis morbi causa vera Medicus Orphanotrophaei iam dictus Celeberr. IUNCKERVS adiungit. Aliis locis Pharmacopolia Regia Aulica hanc misericordiae speciem exercent, quale specimen Berolini occurrit, cer.

§. XVII.

4) Medicorum quorundam vitia §. 10. breuiter enarrata ciuibus admodum exitiosa nunc consiliis aliquibus Medicis corrigenda atque remouenda veniunt. *Ignorantiae* optime occurrent Academiae, si neminem nisi sufficienti rerum medicarum notitia atque habitu quodam iis recte ad reipublicae salutem vrendi se cognitum in examinibus reddat, ad publicum honorem capeffendum admittant: Reipublicae dein est, vt ne ignari tales Medici ciues perdant, probe vigiler, & nullum, nisi requisitis Medicis satis instructum ac probis moribus conspicuum artem exercere sinant. Hisce enim efficitur, vt iuuenes Arti salutari operam nauaturi solida sibi studia acquirant, damna sane permulta auertantur in societate publica, bono ergo consulatur omnium communi.

§. XVIII.

Pigritia opprobrium Medici, quamquam scientia & habitu medico multos alios non imperitos antecedit, quoniam noxas parat ciuibus haut parui aestimandas, seueria animaduertatur magistratuum hortatione, quam dum vilipendat ignauus arte sua indignus, prohibendo illius exercitium firment. Quosdam, vt industriae studeant, forsân excitat, quando operam illorum spernando aegri Viros in auxilium ducant non minus doctos & exercitos, quam indefessos; sic enim forte explere auream istam regulam diaeticam: panem sudore vultus esse comedendum, discunt, antequam aliis commendent.

§. XIX.

Consilium eiusdem tenoris bono cum effectu *mosis* adplicetur Iarris; nam fore credo, vt consultius putent aegris vultu sereno & aequo animo obuenire, quam turgida rugata facie & rauco magni Doctoris sono esurire, ne dicam, quod apud saniores vbique risui se exponant. At quibus per naturam & temperamenti rationem adspectus est tenebrosus & vox tonitruans, cum damna inde apud aegros praesertim stirpis altioris & maioris teneritudinis cum animi, tum corporis, & vbi- que Medicum prudentiam adhibere debere perpendant animo: non possunt non, si ciuium salutem vitis antepo- nant naturalibus, quouis tempore & studio mentem ae- quare, atque moderamine vocis & accepta aegri tracta- tione adspectum horridum emendare. Thrasones stu- dio vi metuque auctoritatem affectaturi magistratus & hortatu & potentia ad mentis moderamen & placidum artis exercitium sunt reducendi.

§. XX.

Obsequium quorundam Medicorum, ex quacum- que causa trahat originem, quo natu excellentibus, splendore, diuitiis, potentia, auctoritate praeditis om- nia, quae admitti iubent ipsi aegrotantes, licet incon- grua ea cognoscant, facile adhiberi sinunt, quibus dein insani leuiore graues possunt incurrere aegritudines, maximisque exponi vitae & sperandae salutis periculis, abolendum iudico. His insidiis nempe honoratiores fa- miliae opponant sedulam circa Medicorum obsequia hu-
ius

ius tituli faciliora attentionem ; & cum fallacias deprehendant, vt non fucati Medici inferuiant, hortentur; vel dum adulari pergunt, plane fugiant eorum auxilia. Praeterea melius eadem sibi consulunt, quando Viros pectore sincero pariter ac medendi dexteritate probatos aegris suis in subsidium vocant; atque hos curiosis lepidisque quaestionibus infinitis numquam fatigare studeant, multo minus eorum monita paterna morosae, inquietae, & iracundae suscipiant. Sic nempe lubenti animo Medici operam & studium nauant omne ad aegrotorum honoratorum sanitatem tuendam; non nisi adpropria morborum indoli consilia capiunt, & medicamenta eidem fini respondentia admittunt, noxis denique praecautem multis, quas ignari rerum salubrium, vel adultores, vel ipsi aegrotantes incongrua adpetendo creare potuissent.

§. XXI.

Auri sacra fames, vituperium Medicorum magni numeri, quantum fieri potest, fugiendo talium auxilia, vel litteris etiam publicis magistratus est coercenda; fraudes enim faciunt tales improbi homines, opes perdunt ciuium praeter necessitatem, morbos protrahunt, nec saluti student aegrorum, sed suae. Ad quorum perniciosorum numerum non solum referendi sunt ii, qui operam suam triplo maiori compensatione dignam iudicant; sed illi etiam, qui lucri causa morbos fugare leui opera curatu vel difficiles vel impossibiles stulte iactitant, die Herren, so die Schwind- und Wasserucht, sie sey so alt,

als sie immer will, curiren, oder den Stein und das Podagram wegblasen wollen; nec non quidam, ob merces, non ad aegritudines solum profigandas remedia publice venditantes, quamquam iussa principum talia verant. Honestati & aperto vt studeant pectori omnes Medicam artem exercentes ipsa Iatri natura requirit, quippe qui communi adhaeret societati eum in finem, vt aegris miserisque saluator, minime opum & sanitatis deperditor, vel mercator existat.

§. XXII.

5) *Privilegiorum abusus* §. II. descriptus quantum potest, caeteri debet ac oportet, quoniam quisque facile imperitorum impunitus sic damna affligere aliis audeat; quare nec eorum exercitia in Republica sunt tollenda, qui absque superiorum concessu medicamina venditant, atque curationes in & externorum adfectuum insituunt, quamquam quid vita, quid sanitas, quid morbus, quid curare morbos penitus ignorent. Debent ergo limitari, vel cum necessitas vrget, derogari priuilegia expressa medicorum falso pro iis habitorum; reliquorum, qui praeter voluntatem & notitiam principis artem misere tractant, §. 8. publice ab ausu tam fontico dehortentur, atque vi & poena obsequium ferre iussis cogantur.

§. XXIII.

Chirurgi, quantum arti suae satisfaciunt, Reipublicae conseruando cines, praesertim milites in castris,
non

non minus viles existunt, quam Medici; at imperitia, conspicui vbiq̄ue strages committendo periculosi, vel artem simul medicam finire exercentes numquam sunt inter ciues tolerandi. Hi enim audacter thraſonum more vngendo, secando, vrendo, dolores & humorum adfluxus cum excitando, tum augendo, vlcera fistulosa reddendo, inflammationes, gangraenam, sphacelum promouendo, non raro mortem accelerando tyrannidem exercent. Cui malo medendo necesse est, vt Imperantes leges publicare studeant, quae Chirurgicae arti deditos ad sobrium & solidum artis exercitium obstringant; quod cum obtineri debet, scholas aperiant, vbi Chirurgiae fundamenta, Anatomicis principiis superstructa, audire, atque Sectionibus ac operationibus interesse seduli queant. Cuius instituti exempla profant numquam satis laude digna extollenda Berolini, Argentorati, Parisiis. Sic cetera, & longo exercitio probata ediscunt artificia; & vt solatium laborum iis existat, non nisi tali ratione instructi in republica ciuili & militari rebus praeesse Chirurgicis debent. Morbos autem tractare internos ob rationes §. 12. contentas nemini Chirurgorum liceat; inter est enim Reipublicae damna inde metuenda prouti illa, quae ex aliorum imperitorum artificii proficiuntur, §. 7. 8. 9. 11. caueri.

§. XXIV.

Quae quidem pro elaboratione tituli de *ruenda Reipublicae salute per Medicorum bona consilio* sufficiant; modo

modo ea, qua sunt exarata, animi in salutem ciuium pro-
 pensione suscipiantur. Quod si fit, aequum quisque
 de labore meo iudicium feret, idque inprimis quum
 me rem acu vbique retigisse & cuncta expluisse mini-
 me iactem; nam specimen est tyronis Medici. Nil am-
 plius addam, nisi vnicum illud mentis desiderium, vt
 quicumque, litteras scientiasque colit, solida ediscat,
 atque patriam reuersus prudens in salutem vertere ciui-
 um omni animo studeat. Interim cum Imperantes, tum
 subditi bono solum communi semper vires ac officia fa-
 crent, peragendo omnia, quae ad illud conferuandum
 & augendum faciunt; quae aduersa indicantur iure, ex-
 stitendo; siue statum ciuium considerent externum, se-
 curitatem & tranquillitatem publicam; siue, qui potior,
 illorum statum internum vitam integram, incolumemque
 sanitatem. Salus demum publica vt omnium actionum
 inter ciues, sic praecipue inter Medicos supremus
 esto & perennans

F I N I S.

Pl. 157. 80

?

ULB Halle

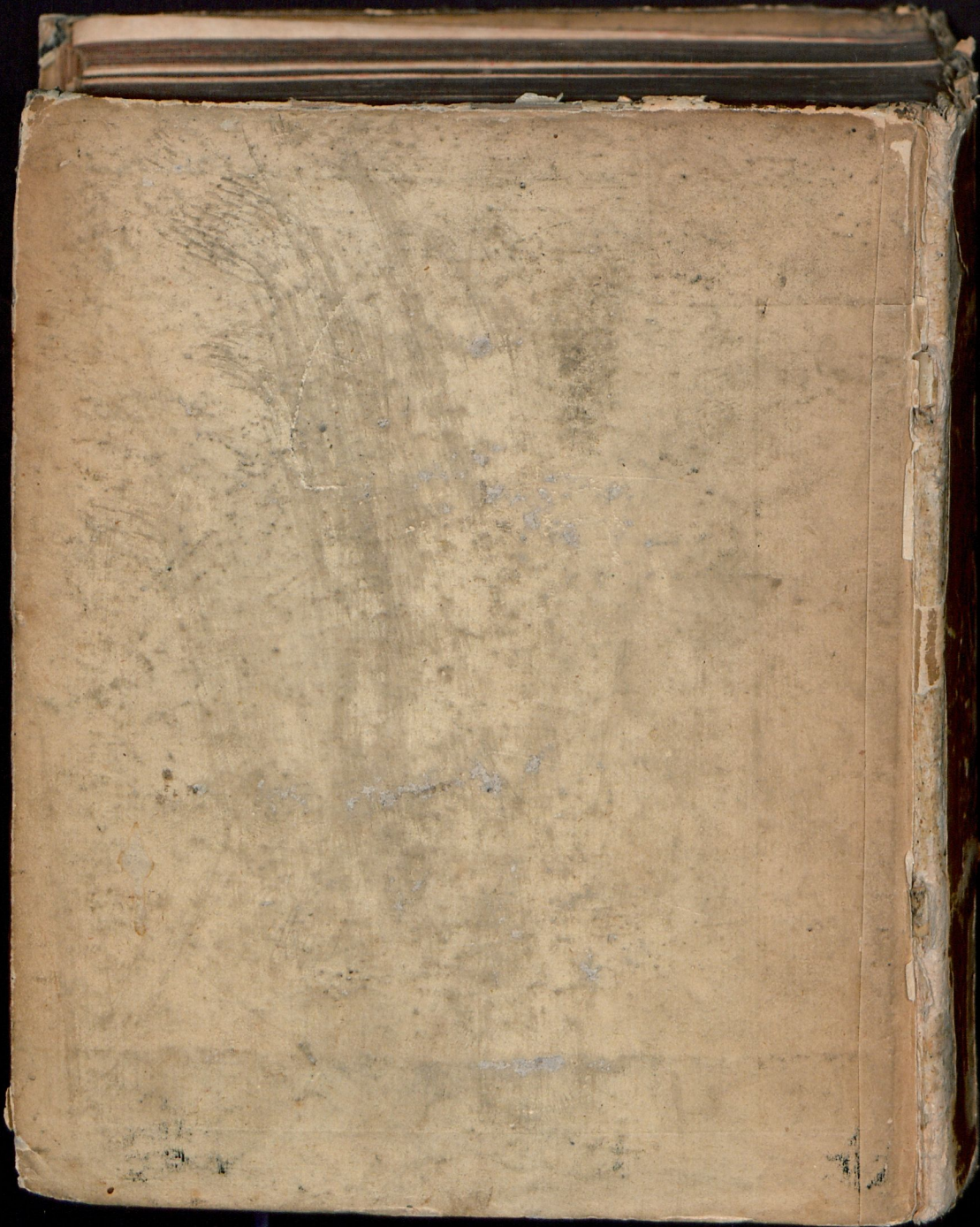
3

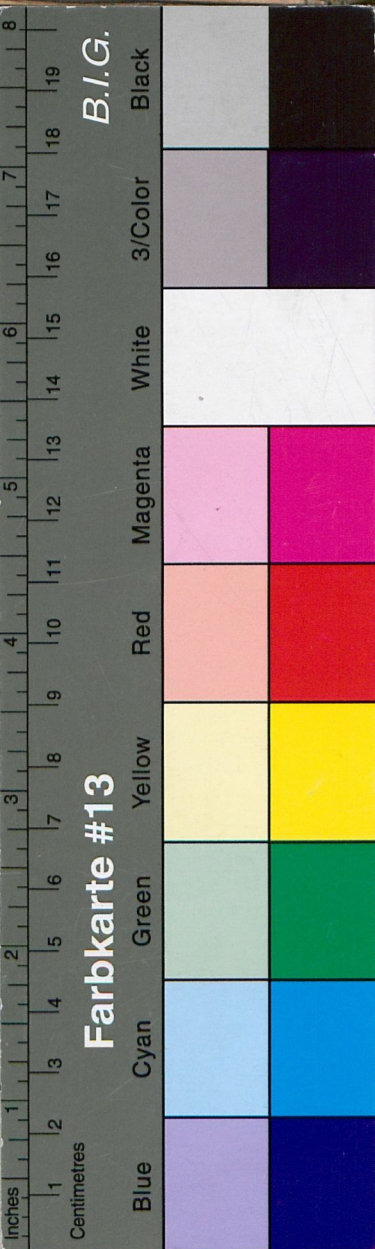
002 179 687

sb

DISSERTATIO INAUGURALIS POLITICO-MEDICA,
DE
**TUENDA REIPUBLICAE
SALUTE**
PER
MEDICORUM BONA CONSILIA,

Quam
AUSPICE DEO PROPITIO;
Et Consensu atque Auctoritate Gratiſſa Facultatis Medicae,
IN ALMA REGIA FRIDERICIANA,
P R A E S I D E
DN. D. MICHAELE ALBERTI,
SACR. MAJ. REG. BORUSS. AULICO ET CONSIST. MAGDEB.
CONSILIARIO, MED. ET PHILOS. NATUR. PROFES-
SORE PUBLICO ORDINARIO, ETC.
FACULT. MEDICÆ SENIORE
DECANO SUO SPECTATISSIMO,
Domino Patrono, Praeceptore ac Promotore suo, omni honoris cultu prosequendo,

PRO LICENTIA
SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILE-
GIIS DOCTORALIBUS LEGITIME IMPETRANDIS,
HORIS LOCOQUE CONSUETIS
ANNO MDCCLV. D. FEBR.
Publicae ac placidae Eruditorum ventilationi subſiſſimae
AUCTOR ET RESPONDENS
HENRICUS BERCK,
CURIAE-BARUTHINUS.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
TYPIS JOH. CHRISTIANI HENDELII, ACAD. TYPOGR.